'כיתה ה'-ו

[redacted]

[redacted]

בית ספר קשת תשע"ד

שירת העשבים / נעמי שמר

דע לך
שכל רועה ורועה
יש לו ניגון מיוחד
משלו
דע לך
שכל עשב ועשב
יש לו שירה מיוחדת
משלו
ומשירת העשבים
נעשה ניגון
של רועה

כמה יפה
כמה יפה ונאה
כששומעים השירה
שלהם
טוב מאוד
להתפלל ביניהם
ובשמחה לעבוד
את השם
ומשירת העשבים
מתמלא הלב
ומשתוקק

וכשהלב
מן השירה מתמלא
ומשתוקק
אל ארץ ישראל
אור גדול
אזי נמשך והולך
מקדושתה של האר
עליו
ומשירת העשבים
נעשה ניגון
.של הלב

שיר זה קשור לעולם הטבע. מצאו ורשמו כאן דימויים שונים שהובאו מעולם הטבע: _____

_____

<u>הבית הראשון</u>

שיר זה מתאר דמות שעובדת / פועלת בטבע. מי דמות זו?

_____

מה דמות זו עושה בשיר? _____

חשבו, מהו הקשר בין עבודת הרועה והניגון שמיוחס לו? כלומר, מדוע דווקא רועה יש לו ניגון?

_____

_____

לָמָה עוד בשיר יש ניגון? _____

בשיר כתוב "משירת העשבים נעשה ניגון של רועה". הסבירו

משפט זה במלים שלכם: _____

_____

_____

שוחחו בחברותא: ברובד עמוק יותר של הבנה, שיר זה הוא משל. כלומר, השיר אינו רק על רועה אלא על כל אדם שחייב להיות לו ניגון בחיים. לדעתכם, מה פירוש הרעיון שלכל אדם יהיה ניגון? האם לכל אדם חייב להיות מנגינה מוזיקאלית שמלווה אותו? אולי לכל אחד יש רעיון (במקום ניגון) שהוא ה'סיסמא' שלו בחיים? משהו אחר?

הבית השני

בבית זה המשוררת מעודדת את האנשים לבלות זמן בשדה ולהתייחד עם השירה של העשבים. האם אתם נהנים להיות בטבע? לאיזה סוג של טבע את/ה הכי מתחבר/ת? (יער, הרים, חוף...) מדוע? מה אתם מרגישים כאשר אתם נמצאים בטבע?

_____

_____

_____

_____

בשיר כתוב שטוב מאוד להתפלל בין העשבים. פירוש אחד למילה

"להתפלל" הוא לומר את המלים בסידור, אבל אינו הפירוש היחיד. לדעתכם, מה עוד יכול להיות הפירוש של תפילה בין העשבים?

_____

_____

_____

אם אנו מבינים שהעשב אינו רק טבע אלא הוא גם <u>משל</u> לבני אדם, מה השיר אולי מלמד על תפילה בין אנשים רבים ? _____

_____

בין אם את/ה שייכ/ת לקבוצת תפילה או מפגש נסו לנסח תפילה קצרה שאתם הייתם רוצים להתפלל בזמן שאתם נמצאים בטבע, בין העשבים או בכל נקודה טבעית אחרת, או בין אנשים רבים ומגוונים

_____

_____

_____

<u>הבית השלישי</u>

בבית זה המשוררת מספרת שכאשר הלב מתמלא משירת העשבים יש גם תשוקה (רצון, אהבה) לארץ ישראל. כיצד לדעתכם שירת העשבים (של הטבע או כמשל לבני אדם) יכולה להביא אדם לאהבת ארץ ישראל?

_____

_____

_____

_____

_____

<u>מאיפה נולד שיר זה?</u>

נעמי שמר כתבה שיר זה בהשראת "תורה" של רבי נחמן מברסלב. רבי נחמן מברסלב, נין של מייסד החסידות, הבעל-שם-טוב, היה רב חסידי שחי באוקראינה בין השנים 1771 – 1810. הוא לימד תלמידים רבים דרך מיוחדת של יהדות עם דגש מיוחד על רגש ומודעות לרגש שלנו. הנה קטע מדבריו ששימשו כהשראה עבור נעמי שמר בשיר זה. קראו את הקטע והתייחסו לשאלות.

כִּי דַּע, כִּי כָּל רוֹעֶה וְרוֹעֶה יֵשׁ לוֹ נִגּוּן מְיֻחָד לְפִי הָעֲשָׂבִים וּלְפִי הַמָּקוֹם שֶׁהוּא רוֹעֶה שָׁם...

גַּם אֵינוֹ רוֹעֶה תָּמִיד בְּמָקוֹם אֶחָד...וּלְפִי הָעֲשָׂבִים וְהַמָּקוֹם שֶׁרוֹעֶה שָׁם, כֵּן יֵשׁ לוֹ נִגּוּן כִּי כָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב יֵשׁ לוֹ שִׁירָה...

לפי דבריו של רבי נחמן מברסלב, הניגון של הרועה ישתנה לפי המקום והעשבים באותו מקום. אם נבין שהניגון קשור לרגש, כיצד ***<u>בחייכם</u>*** הרגש שלכם משתנה לפי המקום. חשבו על

מקומות חשובים בחייכם (בית, בית ספר, בית של סבא/סתבא, חוג...) וכיצד הניגון / רגש שלכם משתנה במקומות השונים. מה גרום לשינוי זה? רשמו כאן וספרו לחברי הקבצוה:

_____

_____

_____

_____

<u>סיכום</u>

<u>רבי נחמן מברסלב לימד:</u>

טוב להאדם להרגיל את עצמו שיוכל להחיות את עצמו עם איזה נגון, כי נגון הוא דבר גדול וגבוה מאד מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב האדם להשם יתברך ואפילו מי שאינו יכול לנגן, אף על פי כן בביתו ובינו לבין עצמו יוכל להחיות את עצמו באיזה נגון כפי שיוכל לזמר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער...

מהו הניגון שלכם???

<u>ולסיום...</u>

התכוננו כקבוצה להציג שיר בפני שאר הכיתה. השיר יכול להיות "הניגון" האישי של אחד מחברי הקבוצה או אחד מהבתים של "שירת העשבים" לפי המנגינה הרגילה או מנגינה אחרת שתלבישו על המלים. אפשר להכין תנועות שילוו את הניגון! היו יצירתיים! תיהנו!

כיתה א'

שִׁירַת הָעֲשָׂבִים / נָעֲמִי שֶׁמֶר

דַּע לְךָ
שֶׁכָּל רוֹעֶה וְרוֹעָה
יֵשׁ לוֹ נִגּוּן מְיֻחָד
מִשֶּׁלוֹ
דַּע לְךָ
שֶׁכָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב

מִתְחוֹ קָו בֵּין הַתְּמוּנָה וְהַמִּלָּה הַמַּתְאִימָה לָהּ:

1) בְּשִׁיר זֶה שָׁרִים עַל דְּמוּת שֶׁעוֹבֶדֶת בַּטָּבַע, בָּשָׂדֶה. מִי הַדְּמוּת? רִשְׁמוּ כָּאן וְגַם מָרְקְרוּ אֶת הַמִּלָּה כָּל פַּעַם שֶׁהִיא מוֹפִיעָה בְּשִׁיר:

_____

2) הָשְׁלִימוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט עִם הַמִּלָּה הַמַּתְאִימָה מִהַתַּרְמִילוֹן:

בְּשִׁיר כָּתוּב שֶׁלְּכָל רוֹעֶה וּלְכָל עֵשֶׂב יֵשׁ _____ מִשֶּׁלוֹ.

אוֹכֶל נִיגּוּן, רוּחַ, כּוֹחַ,

3) מַדּוּעַ, לְדַעְתְּכֶם, חָשׁוּב שֶׁלְּכָל רוֹעֶה יִהְיֶה נִגּוּן מִשֶּׁלוֹ?

_____

_____

_____

4) הַאִם אַתֶּם אוֹהֲבִים לָשִׁיר? רִשְׁמוּ כָּאן שִׁירִים שֶׁיַּלְדֵי הַשֶּׁלְחָן שֶׁלָּכֶם אוֹהֲבִים לָשִׁיר: _____

כיתה ב'

שִׁירַת הָעֲשָׂבִים / נָעֲמִי שֶׁמֶר

5) בַּחֲרוּ שִׁיר מִבֵּין הַיְלָדִים וְתִתְכּוֹנְנוּ לָשִׁיר אוֹתוֹ בִּפְנֵי הַכִּתָּה!

דַּע לְךָ

שֶׁכָּל רוֹעֶה וְרוֹעֶה

יֵשׁ לוֹ נִגּוּן מְיֻחָד

מִשָּׁלוֹ

דַּע לְךָ

שֶׁכָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב

יֵשׁ לוֹ שִׁירָה מְיֻחֶדֶת

מִשָּׁלוֹ

וּמִשִּׁירַת הָעֲשָׂבִים

נַעֲשֶׂה נִגּוּן

שֶׁל רוֹעֶה

כַּמָּה יָפָה

כַּמָּה יָפָה וְנָאֶה

כְּשֶׁשּׁוֹמְעִים הַשִּׁירָה

שֶׁלָּהֶם

טוֹב מְאֹד

לְהִתְפַּלֵּל בֵּינֵיהֶם

וּבְשִׂמְחָה לַעֲבֹד

אֶת הַשֵּׁם

וּמִשִּׁירַת הָעֲשָׂבִים

מִתְמַלֵּא הַלֵּב

וּמִשְׁתּוֹקֵק

1) בְּשִׁיר זֶה מופיעה דְּמוּת שֶׁעוֹבֶדֶת בַּטֶּבַע, בָּשָׂדֶה. מִי הַדְּמוּת? רִשְׁמוּ כָּאן וְגַם מָרְקְרוּ אֶת הַמִּלָּה כָּל פַּעַם שֶׁהִיא מוֹפִיעָה בְּשִׁיר:

_____

2) הָשְׁלִימוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט עִם הַמִּלָּה הַמַּתְאִימָה מִהָתַּרְמִילוֹן:

בְּשִׁיר כָּתוּב שֶׁלְּכָל רוֹעֶה וּלְכָל עֵשֶׂב יֵשׁ _____ מִשָּׁלוֹ.

אוֹכֶל נִיגּוּן, רוּחַ, כּוֹחַ,

3) חשבו על עבודת הרועה להוציא ולהכניס את הצאן כל יום לשמור על הצאן במרעה. מדוע מתאים לומר שיהיה לכל רועה ניגון משלו? _____

_____

_____

4) בשיר כתוב שגם לכל עשב יש ניגון. מתי אפשר לשמוע את השיר של העשב? מתי אתם שומעים בשירה זו?

_____

_____

_____

5) בבית השני של השיר כתוב שטוב מאוד להתפלל בין העשבים. המציאו תפילה קצרה שהייתם רוצים להתפלל בטבע בין העשבים. ציירו גם תמונה של המקום שבו היית רוצה להתפלל:

התפילה שלי בין העשבים

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ציור

4) הַאִם אַתֶּם אוֹהֲבִים לָשִׁיר? רִשְׁמוּ כָּאן שִׁירִים שֶׁיַּלְדֵי הַשֶּׁלְחָן שֶׁלָּכֶם אוֹהֲבִים לָשִׁיר: _____

_____

5) [illegible]רוּ שִׁיר מִבֵּין הַיְלָדִים וְתִתְכּוֹנְנוּ לָשִׁיר אוֹתוֹ בְּפְנֵי הַכִּתָּה

כיתות ג-ד

שירת העשבים / נעמי שמר

דע לך
שכל רועה ורועה
יש לו ניגון מיוחד
משלו
דע לך
שכל עשב ועשב
יש לו שירה מיוחדת
משלו
ומשירת העשבים
נעשה ניגון
של רועה

כמה יפה
כמה יפה ונאה
כששומעים השירה
שלהם
טוב מאוד
להתפלל ביניהם
ובשמחה לעבוד
את השם
ומשירת העשבים
מתמלא הלב
ומשתוקק

וכשהלב
מן השירה מתמלא
ומשתוקק
אל ארץ ישראל
אור גדול
אזי נמשך והולך
מקדושתה של הארץ
עליו
ומשירת העשבים
נעשה ניגון
.של הלב

למי בשיר זה יש ניגון?

_____

לדעתכם, מדוע המשוררת בחרה לספר דווקא על ניגון של רועה? מה מיוחד בשיר שלו?

_____

_____

בשיר לא רק לרועה יש ניגון. גם לעשב יש שירה מיוחדת משלו. לדעתכם, מה הכוונה שלכל עשב יש שירה וניגון?

_____

_____

_____

בבית השני של השיר אנו שומעים ש"טוב מאוד" להתפלל ביניהם. בין אם אתם ילדי תפילה או מפגש, למה לדעתכם 'טוב מאוד' להתפלל בין העשבים? כיצד זה יכול להשפיע על תפילה?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

נסו בחברותא לחבר תפילה מיוחדת לתפילה בין העשבים:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

קראו את הסיפור הבא והתייחסו לשאלות:

פעם סיפר רבי אריה לוין "הצדיק הירושלמי" על ביקור שלו אצל הרב אברהם יצחק הכהן קוק, רב הראשי לארץ ישראל:

נסעתי להעיר יפו ששמה התגורר הרב קוק. הרב קוק קיבלני בסבר פנים יפות כדרכו בקודש לכל אחד, ושוחחנו בדברי תורה.

אחרי תפילת מנחה יצא רבינו, כדרכו בקודש, לשוח בשדה לכוון מחשבותיו, ואני התלוויתי אתו. בדרך קטפתי איזה עשב או פרח, הזדעזע רבינו ואמר לי בנחת, כי הוא נזהר מאוד לבלתי קטוף בלי תועלת עשב או פרח שיכול לגדול או לצמוח, כי אין עשב מלמטה, שאין לו מזל ומלאך מלמעלה שלוחש לו ואומר לו: "גדל".

ממנו למדתי: כל ציץ עשב אומר דבר, כל אבן לוחשת איזה סוד, כל הבריאה אומרת שירה...

✔ כיצד אתם מבינים את דבריו של הרב קוק שלכל עשב יש מלאך ומזל שמעודד אותו לגדול ולצמוח?

_____

_____

_____

✔ ספרו בחברותא על פעם שאתם הרגשתם את הצורך להתנהג בזהירות רבה בטבע.

התייחסו לשאלות הבאות: איפה הייתם? מה קרה? מה גרם לכם להתנהג ככה? האם הייתם ביחד עם אחרים – איך הם התנהגו? איך הרגשת אחר-כך?

✔ שיר זה הוא גם משל לכל אדם. לכל אדם יש ניגון מיוחד. לפעמים ניגון מוזיקאלי, לפעמים ניגון של מלים, רעיונות או כל מיני אירועי חיינו. קראו את הפסקה הבאה:

✔ ***<u>רבי נחמן מברסלב לימד:</u>*** ***(רב חסידי ממאה ה-18, נעמי שמר בססה את השיר על דבריו):***

טוב להאדם להרגיל את עצמו שיוכל להחיות את עצמו עם איזה נגון, כי נגון הוא דבר גדול וגבוה מאד מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב האדם להשם יתברך ואפילו מי שאינו יכול לנגן, אף על פי כן בביתו ובינו לבין עצמו יוכל להחיות את עצמו באיזה נגון כפי שיוכל לזמר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער...

מהו הניגון שלכם???

<u>ולסיום...</u>

התכוננו כקבוצה להציג שיר בפני שאר הכיתה. השיר יכול להיות "הניגון" האישי של אחד מחברי הקבוצה או אחד מהבתים של "שירת העשבים" לפי המנגינה הרגילה או מנגינה אחרת שתלבישו על המלים. אפשר להכין תנועות שילוו את הניגון! היו יצירתיים! תיהנו!